

Muziejuje galima pamatyti spaudos draudimo laikotarpio liudininkų

Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centro-muziejaus fonduose saugoma spaudos draudimo laikų maldaknygių, knygų, J. Basanavičiaus „Aušra“, V. Kudirkos „Varpas“, „graždankos“ pavyzdžių, prisiminimai apie knygnešius ir daraktorius (P. Arminą-Trupinėlį, J. Katilių, P. Mikolainį, A. Karužą, J. Griškaitį ir kt.). Įdomiausias šio laikotarpio liudininkus: grifelinę lentelę, rašymo priemones, mokinio portfelį ir kitus, galite išvysti aplankę muziejų.

Kadangi Vilkaviškio kraštas yra pasienyje su Prūsija, kurioje buvo daugiausiai spausdinama įvairių leidinių, per jį spaudos draudimo laikais ėjo knygnešių keliai. Daugelis Vištyčio, Kybartų, Gražiškių, Alvito valstiečių buvo knygnešiai ar jų rėmėjai. Muziejuje saugomuose sąrašuose yra apie pusantro šimto Vilkaviškio krašto knygnešių ir daraktorių. Šįkart jums pristatome du žinomiausius.

Visiems gerai žinomas poetas, vertėjas, knygnešys, pedagogas **PETRAS ARMINAS-TRUPINĖLIS** tam tikrą laiką dirbo daraktoriumi Alvito krašte.

Gimė 1853 m. birželio 16 d. Deksnikių k., Gižų valsčiuje. 1871 m. baigęs Veiverių pedagoginius kursus, P. Arminas mokytojavo Alvito, Naumiesčio mokyklose, 1877-1883 m. Marijampolės gimnazijoje. Dirbdamas Alvito pradžios mokykloje, platino draudžiamą spaudą, po pamokų slapta vaikus mokė lietuviškai, laisvu laiku lankydavosi gyventojų namuose, maloniai bendravo su paprastais žmonėmis, kalbėdavo apie lietuviškumo išlaikymą. Parašė eilėraščių, istorinių straipsnių, 1881-1882 m. sudarė „Lietuvišką chrestomatiją“. Nuo 1883 bendradarbiavo „Aušroje“, „Nemuno sarge“ ir kituose leidiniuose. Mirė vos 32 metų susirgęs džiova, palaidotas Marijampolėje.

Vienas žinomiausių mūsų krašto knygnešių **JONAS KATILIUS - BERANKIS**

Knygnešys, visuomenės veikėjas gimė 1871 m. Bambinių k., Gražiškių vls., mirė 1946 m. Šilsodžio k., palaidotas Gražiškių kapinėse. Nuo ankstyvos vaikystės ėjo tarnauti, būdamas 13 metų neteko rankos. Nuo 1892 m. pradėjo platinti lietuvišką spaudą, kurią gaudavo iš knygnešio Juozo Čižausko. Vėliau pats keliaudavo į Prūsiją ir spaustuvėse už 100 – 150 rublių prisipirkdavo knygų, maldaknygių, kurias platino patikimiems žmonėms aplinkiniuose kaimuose. Susikūrus „Artojo“ draugijai, buvo jos narys, draugiją aprūpindavo draudžiama lietuviška spauda. Einant per sieną keletą kartų buvo sargybinių pastebėtas, bet pavykdavo pabėgti arba išsipirkti už kyšį. 1935 m. jam buvo paskirta 20 lt. Valstybinė knygnešio pensija. Panaikinus lietuviškos spaudos draudimą, baigėsi ir knygnešių veikla. J. Katilius vedė ir su šeima gyveno Šilsodžio kaime.

Muziejaus vyr. fondų saugotoja Elena Rupeikienė